

VOJAĜO EN ESPERANTO-LANDO

Perfektiga kurso de Esperanto kaj
Gvidlibro pri la Esperanta kulturo

Boris Kolker

VOJAĜO EN ESPERANTO-LANDO

Perfektiga kurso de Esperanto kaj
Gvidlibro pri la Esperanta kulturo

Universala Esperanto-Asocio
Rotterdam 2005

ENHAVO

	GVIDLIBRO POR VERDAJ VOJAĜANTOJ	9	<i>Kep Enderby</i>
	BONVENON EN ESPERANTO-LANDON!	10	<i>Boris Kolker</i>
LECIONO	KIEL NASKIĜIS ESPERANTO	13	<i>Ludoviko Zamenhof</i>
1	EL LA "VERDA BIBLIO"	15	<i>Izrael Lejzerowicz</i>
	HOMARANO	17	<i>Vasilij Eroŝenko</i>
	PARIZO	17	<i>Leonard Newell</i>
	KOMENTARO	18	
	LINGVA PRAKTIKO	19	
LECIONO	FERIOJ	22	<i>John Leslie</i>
2	GALOPE TRA LA HISTORIO		
	DE USONO	24	<i>Boris Kolker</i>
	LA BLINDA BIRDO	27	<i>István Nemere</i>
	ĈE FENESTRO DE VAGONARO	29	<i>Julio Baghy</i>
	KOMENTARO	30	
	LINGVA PRAKTIKO	30	
LECIONO	MI KREDAS JE LA BONO.		
3	MI KREDAS JE ESPERANTO	33	<i>Claude Piron</i>
	TERURA NOVAĜO	35	<i>Johán Valano</i>
	BONA KAJ MALBONA		
	PRONONCADOJ	37	<i>John Wells</i>
	AL KIU VI POVAS PREZENTI		
	PRETENDON?	38	<i>Mikaelo Ternaŭski</i>
	KOMENTARO	39	
	LINGVA PRAKTIKO	40	
LECIONO	ESPERANTAJ MEMORIGAJ		
4	LOKOJ EN MOSKVO (1)	43	<i>Leo Vulfoviĉ kaj Boris Kolker</i>
	UNUJAJ PLUMAMIKOJ	46	<i>Marjorie Boulton</i>
	METROPOLITENO	48	<i>Vladimir Varankin</i>
	TOTALISMO	49	<i>Albert Goodheir</i>
	KOMENTARO	50	
	LINGVA PRAKTIKO	52	
LECIONO	ESPERANTAJ MEMORIGAJ		
5	LOKOJ EN MOSKVO (2)	54	<i>Boris Kolker</i>
	NE CEDU!	57	<i>Hilda Dresen</i>
	GLORKANTO AL ESPERANTO	58	<i>Nadija Andrianova</i>
	SOLECO (1)	58	<i>Emilija Lapenna</i>
	KOMENTARO	61	
	LINGVA PRAKTIKO	62	
LECIONO	SOLECO (2)	64	<i>Emilija Lapenna</i>
6	HUNGARIO BONVENIGAS VIN!	66	<i>János Nádasdi</i>
	"KAJ POST LA KURSO, KION?"	68	<i>Joachim Werđin</i>
	KAKTO KAJ LACERTO	69	<i>Štefo Urban</i>
	KOMENTARO	70	
	LINGVA PRAKTIKO	71	
LECIONO	SONĜO TERURAS, SONĜO FORKURAS	73	<i>Cezaro Rossetti</i>
7	ESTAS MI ESPERANTISTO	76	<i>Julio Baghy</i>
	ESPERANTISTO, EKESTO		
	KAJ MALAPERO	77	<i>Raymond Schwartz</i>
	MIS...	77	<i>Mikaelo Gišpling</i>
	KOMENTARO	78	
	LINGVA PRAKTIKO	79	

La unua eldono de tiu ĉi libro aperis en 1992 ĉe Progreso, Moskvo.

La dua eldono, reviziita kaj renovigita, aperis en 2002 ĉe UEA, Roterdamo.

Tria eldono reviziita

ISBN 92 9017 078 6

© 2002 Universala Esperanto-Asocio

Redaktoro: Viktor Aroloviĉ

Grafiko: Francisco L. Veuthey

Tekstprilaboro: Roy McCoy

Ilustra redakto: Osmo Buller

Presita ĉe Drukkerij Bariet B.V., Nederlando

Aktualaj informoj pri *Vojaĝo en Esperanto-lando* kaj pri la komunumo de "vojaĝantoj" estas troveblaj en la retpaĝo: <http://eo.wikipedia.org/wiki/vojugxo>.

LECIONO 8	KIEL MI FARIĜIS ESPERANTISTO	81	Lorenz Friis
	MARIAGNES	83	Lorjak
	PRI MIA VIVO	84	Ludoviko Zamenhof
	ĈU TIO DO – LA VIVO?	86	Nikolao Kurzëns
	KOMENTARO	87	
	LINGVA PRAKTIKO	88	

LECIONO 9	NOTKE LA KATO	91	Avrahám Karpinoviĉ
	PATRIOTISMO KAJ PSEŬDOPATRIOTISMO	94	Ludoviko Zamenhof
	LA NOVA NAJBARO	96	Glauco Rodrigues Corrêa
	EN MOMENTO EKSCITA	98	Hilda Dresen
	KOMENTARO	98	
	LINGVA PRAKTIKO	99	

LECIONO 10	TELEFONAJ MIRAKLOJ	101	Will Green k.a.
	LA RADIO KONTRAŬ LA MALBENO DE BABEL-TURO	103	Jerzy Uspienski
	KIUJ SEMAS PLORANTE...	105	Ē. Tófalvi kaj O. Knichal
	EZOPA FABLO	107	Kolomano Kalocsay
	KOMENTARO	108	
	LINGVA PRAKTIKO	108	

LECIONO 11	KELKAJ MOROJ EN BELGIO	111	Anne Tilmont
	ESPRIMO DE SENTOJ EN ESPERANTO	113	Edmond Privat
	ONI NE PAFAS EN JAMBURG	115	Mikaelo Bronŝtejn
	IAM, KIAM...	117	Mikaelo Bronŝtejn
	VORTFIGUROJ	118	Boris Kolker laŭ Ivo Lapenna
	KOMENTARO	119	
LINGVA PRAKTIKO	120		

LECIONO 12	LA ĈINA GIMNASTIKO		Anonima
	TAJĜIĈJUANO	122	
	LOGIKO KAJ SENTO	123	Edmond Privat
	OMBRO SUR INTERNA PEJZAĜO	124	Spomenka Ŝtimec
	JAROJ KURAS, JAROJ FLUGAS	126	Vladimiro Samodaj
	PAROLFIGUROJ	127	Boris Kolker laŭ Ivo Lapenna
KOMENTARO	128		
LINGVA PRAKTIKO	128		

LECIONO 13	LANDO, EL KIU VI VOLOS NENIAM ELIRI	131	Donald Broadribb
	ĈEFAJ FORMOJ DE LA ENKLUBA LABORO	133	Boris Kolker
	LA PLEJ DANĜERA BESTO DE LA PRAARBARO	136	Tibor Sekelj
	AFRODITA	137	Boris Kolker
	SONFIGUROJ	138	Boris Kolker laŭ Kolomano Kalocsay
	KOMENTARO	139	
	LINGVA PRAKTIKO	140	

LECIONO 14	ANSERO KIEL EDUKISTO DE BONAJ MANIEROJ	142	Vladimiro Boŝakóv
	LA BONA LINGVO	144	Claude Piron
	ĈU NI KUNVENIS VANE?	146	Johán Valano
	DISIĜO	147	Mikaelo Giŝpling
	KOMENTARO	148	
	LINGVA PRAKTIKO	148	

LECIONO 15	KAPTILOJ DE L' ENAMIĜO	151	Anatolo Dobroviĉ
	LA LINGVO DE OKULOJ	152	Aldona Kruzs
	ESPERANTO, LA LINGVA KREAJO DE ZAMENHOF	154	Eŭgeno Bokarjov
	LA VOJO	156	Ludoviko Zamenhof
	KOMENTARO	157	
	LINGVA PRAKTIKO	157	

LECIONO 16	SVISLANDO: UNUECO KAJ DIVERSECO	160	Arthur Baur
	EŬGENO BOKARJOV – ESPERANTISTO, SCIENCISTO, PACBATALANTO	162	Nikola Aleksiev
	MODERNIĜO EN LA KAVERNO	163	Johan Hammond Rosbach
	KISOJ	166	Kolomano Kalocsay
	KOMENTARO	167	
	LINGVA PRAKTIKO	168	

LECIONO 17	PRISERVADO LAŬ LA JAPANA MANIERO	170	Igoro Látiŝev
	IEM: LA UNIVERSALA BIBLIOTEKO DE ESPERANTO	172	Herbert Mayer
	ZOZO, LA DEK-SEPA REGULO DE LA FUNDAMENTO	175	Louis Beaucaire
	REMEMORO PRI LA VARNA KONGRESO	178	Nadija Andrianova
	KOMENTARO	178	
	LINGVA PRAKTIKO	180	

LECIONO 18	APLIKATA GEOFIZIKO	182	András Lukacs
	LA INTERPRETISTO	184	István Nemere
	LA AVANTAĜO PAROLI ANGLE	186	Den Drown
	EŬGENO ONEGIN	188	Aleksandro Puŝkin
	KOMENTARO	190	
	LINGVA PRAKTIKO	190	

LECIONO 19	ENIGMOJ DE LUDOVIKO ZAMENHOF	193	Boris Kolker
	LA AFIKSOJ DE ESPERANTO	196	John Wells
	AŬTUNA RENDEVUO	198	Julian Modest
	PAĈJO	200	Marjorie Boulton
	KOMENTARO	201	
	LINGVA PRAKTIKO	201	

LECIONO 20	MIKROSKOPE VASTAJ HORIZONTOJ	204	Gianfranco Cazzaro
	AKVARELO	206	Aleksandro Logvin
	EROŝENKO, LA BLINDA MONDMIGRULO	207	Kolomano Kalocsay
	TURO POR FALI (1)	209	Vasilij Eroŝenko
	KOMENTARO	211	
	LINGVA PRAKTIKO	212	

LECIONO 21	TURO POR FALI (2)	214	Vasilij Eroŝenko
	RAN-KVARTETO	216	Julio Baghy
	KIEL, KIAM KAJ KIOM MANĜI	217	Inna Litviná
	KAJ TAMEN NI ĜIN ATINGIS!	219	Gaston Waringhien
	KOMENTARO	221	
	LINGVA PRAKTIKO	222	

LECIONO 22	USONANOJ VIDATAJ DE PROKSIMO	224	<i>Aleksandro Ŝalnev</i>
	KONVERSACIA LINGVAĴO EN NIA LITERATURO	226	<i>William Auld</i>
	NATURA ĈIRKAŬAĴO	228	<i>William Auld</i>
	LA FALSA AŬGURO	229	<i>Sándor Szathmári</i>
	KOMENTARO	232	
	LINGVA PRAKTIKO	232	
LECIONO 23	AMARA EKZILO	235	<i>Sergej Leskov</i>
	NEOLOGISMOJ – POR KAJ KONTRAŬ	236	<i>K. Kalocsay kaj G. Waringhien</i>
	SALTEGO TRANS JARMILOJ	238	<i>Jean Forge</i>
	AJNO	241	<i>Eügeno Mihalski</i>
	KOMENTARO	242	
	LINGVA PRAKTIKO	242	
LECIONO 24	KIAL USONANO UZAS ESPERANTON?	245	<i>Joel Brozovsky</i>
	VENAS NUN LA PERIODO DE DISVASTIGO	247	<i>Humphrey Tonkin</i>
	LA TERTREMO	251	<i>Mauro Nervi</i>
	KRITIKO	253	<i>Reto Rossetti</i>
	KOMENTARO	254	
	LINGVA PRAKTIKO	254	
LECIONO 25	ZAMENHOF KIEL HOMO PRI NOVAJ PROJEKTOJ DE INTERNACIA LINGVO	257	<i>Gaston Waringhien</i>
	KIAL MI DEDIĈAS TIOM DA TEMPO KAJ ENERGIO AL LA AFERO ESPERANTO?	258	<i>Ludoviko Zamenhof</i>
	CENT JAROJ DE LITERATURO EN ESPERANTO	259	<i>William Auld</i>
	VINTRA FABELO	261	<i>William Auld</i>
	KOMENTARO	263	<i>Nikolaj Hohlov</i>
	KOMENTARO	264	
	LINGVA PRAKTIKO	265	
	PRI INTERRETO PER SIMPLAJ VORTOJ	268	<i>Boris Kolker</i>
	DANĜERA LIBRO PRI DANĜERA LINGVO	272	<i>Sergej Kuznecov</i>
MORTIS ASE, VIVU SEU!	274	<i>Simo Milojević</i>	
SONETO PRI ESPERANTO	275	<i>Nikolaj Nekrasov</i>	
KOMENTARO	275		
LINGVA PRAKTIKO	277		
INDEKSO DE NOMOJ		279	

GVIDLIBRO POR VERDAJ VOJAĜANTOJ

Somere de 1993 mi studis en la famaj someraj Esperanto-kursoj ĉe la Usona ŝtata Universitato de San-Francisko. Inter niaj instruistoj estis membro de la Akademio de Esperanto, Boris Kolker, kiu nur du semajnojn pli frue enmigris Usonon el Rusio.

Estis tiam ke mi konatiĝis kun la unua eldono de lia lernolibro *VOJAĜO EN ESPERANTO-LANDO. PERFEKTIGA KURSO DE ESPERANTO*, kiun studis la kursanoj de la tria nivelo.

Ni amikiĝis, kaj estas rimarkinda fakto ke mi ne povis tiam imagi, vivo estas tia, ke post kvin jaroj mi estos elektita prezidanto de UEA kaj en tiu rolo partoprenos en la publikigo de la dua eldono de tiu bonega libro, tre interesa kaj tre utila por novaj kaj malnovaj uzantoj de Esperanto.

La dua eldono de la libro, radikale prilaborita, estas siaspeca resumo pri la Esperanto-kulturo je la fino de la 20-a jarcento kaj tial ricevis iom pli longan titolon: *VOJAĜO EN ESPERANTO-LANDO. PERFEKTIGA KURSO DE ESPERANTO KAJ GVIDLIBRO PRI LA ESPERANTA KULTURO*.

La ĉefa celo de la libro estas draste plialtigi la aktivan lingvoregon, kaj tio estas farata ne altrude sed surbaze de zorgo selektitaj (model-lingvaj) tekstoj kaj originalaj ekzercoj.

Iom provoka estas la devizo de la libro: *Esperanto estu regata samnivele kiel la gepatra lingvo!* Tio, kompreneble, estas idealo kiun ni ĉiuj, helpate de la libro, celos atingi.

Plimulto de la lernolibraj tekstoj estas mallongaj, do facile percepteblaj kaj ĝueblaj. Ili peras al la leganto la fascinantan mondon de la Esperanto-kulturo. La komentoj edukas la studenton esti altklara membro de Esperantujo.

La lingvaj ekzercoj, pensigaj kaj ofte surprizaj, celas evoluigi aktivan lingvoregon kaj literaturan kreemon. La aŭtoro sukcesis kolekti malfacile troveblajn informojn, do *VOJAĜO* estas iomgrade moderna enciklopedieto de Esperanto.

Ĉi tie enestas grandaj kvantoj da nomoj de eminentaj Esperantistoj (ofte kun ĝisdatigitaj biografietoj) kaj titoloj de elstaraj Esperanto-libroj; preskaŭ ĉiuj tiuj libroj estas akireblaj ĉe la libroservo de UEA aŭ aliaj libroservoj. *VOJAĜO* entenas Esperantajn formojn de multegaj personaj kaj geografiaj nomoj.

Inter la celoj de la libro estas plivigli la vivon de Esperanto-kluboj, konsciigi kaj erudiciigi la esperantistojn pri la Esperanto-kulturo, plifortigi la emocian ligan kun Esperanto kaj la Esperanto-komunumo. Tial estas salutinda la enmeto de tiurilataj brilaj eseoj de Claude Piron, William Auld, Joel Brozovsky, Sergej Kuznecov.

La prezento de enigmoj pri la vivo kaj agado de Ludoviko Zamenhof elvokos ĝeneralan intereson.

Super ĉio, la libro celas grave ankaŭ plibonigon de transnacia edukado, tial aperas novaj tre interesaj tekstoj pri kelkaj pliaj landoj.

Novaj beletraĵoj prozaj kaj poeziaj faras la libron pli alloga. Krome, ĝi ja estas multflanka fotoalbumo pri Esperantujo.

La unuan eldonon de *VOJAĜO* publikigis la ŝtata fremdlingva eldonejo Progreso en Moskvo kaj mi komprenas ke por stimuli ties interesigon pri la publikigo, la libro estis kompilita iom rusiocentrisme. Tiu rusiocentrismo de la unua eldono estis neevitebla, sed nun grandparte eliminata.

Mi deziras al ĉiuj legantoj kaj studentoj agrablan vojaĝon en nia mirinda Esperantujo kun la kompetenta ĉiĉerono Boris Kolker.

KEP ENDERBY

BONVENON EN ESPERANTO-LANDON!

Saluton, amiko! Jes, en nia komforta aŭtobuso, vojaĝonta en Esperanto-lando, estas unu libera loko. Kion ni faros dum la vojaĝo? Ni konatiĝos kun la historio, kulturo, kutimoj, vidindaĵoj de tiu bela lando, kun ĝiaj plej interesaj homoj. Kaj ni tiel profunde studos ĝian lingvon, ke vi povos fariĝi civitano de tiu lando, kiu ne estas sur la geografia karto. Mi diros al vi sekreton: se vi montrus vin interesigema, laborema kaj kapabla, ĉe la fino de nia vojaĝo vi, eble, eĉ ricevos propran pecon da tero sur la plej alta monto de tiu lando – Verda Parnaso. Okupu do la lokon, amiko, kaj vojaĝu kun ni! Ekl

Kara leganto! Vi tenas en la manoj unikan libron, kiu celas:

- instrui liberan kaj kreaŭ regadon de Esperanto ĝis tia grado, ke vi povos ne nur facile legi ajnan libron, sed ankaŭ verki bonstile;
- enkonduki vin en la Esperanto-literaturon kaj pli vaste – en la Esperanto-kulturon;
- prezenti al vi la laboron de modela Esperanto-klubo kaj trejni vin por fariĝi spertulo kaj aktivulo en la Esperanto-movado;
- pliriĉigi viajn ĝeneralajn konojn.

Certe, tiu ĉi libro ne povas enhavi ĉion, sed ĝi konsilas al vi, kion legi kaj kion fari plu. Aliflanke, mi estos feliĉa, se vi ne trovos en ĝi enuon kaj banalecon.

La libro estas verkita kvazaŭ taglibro de ideala Esperanto-klubo, en kiu vi renkontiĝos kun steloj de la Esperanto-kulturo kaj ankaŭ kun (dume) malpli konataj Esperanto-landanoj.

La tekstoj plejparte estas originale verkita en Esperanto kaj jam ie publikigitaj. Principe, ili estas prenitaj sensaĝe, kvankam pro didaktikaj kaj redaktaj kaŭzoj kelkaj tekstoj estas iomete modifitaj, multaj tekstoj estas mallongigitaj, preskaŭ ĉiuj tekstoj estas komentitaj.

La ĉefa materialo de la libro estas la tekstoj. Unue legu la tekston kaj penu kompreni la ĝeneralan sencon, tute ne uzante vortaron. Poste relegu ĝin, denove sen vortaro kaj penu kompreni ĝin laŭeble detale. Ankoraŭfoje tralegu la tekston, jam uzante la vortaron, por kompreni ĉiujn detalojn. Kaj tralegu la tekston lastfoje, denove sen helpo de vortaro, kaj konvinku, ke ne restis malklaraj lokoj. Ne rapidu, ĝuu la legadon kaj studadon.

En la lernolibro estas uzitaj diversaj tipoj de ekzercoj, ĉefe de krea karaktero. Estas dezirinde (kvankam ne nepre) plenumadi ĉiujn ekzercojn.

En VOJAĜO troviĝas amaso da diverslingvaj propraj nomoj. Por tiuj nomoj, kiuj ne estas prononceblaj kiel Esperantaj vortoj, estas aldonitaj en oblikvaj krampoj iliaj prononcindikoj per la literoj de la Esperanto-alfabeto. La akcento estas montrata per dekstra korno super la akcentata vokalo. La rusaj kaj bulgaraj nomoj estas prezentitaj per Esperant-litera transskribo, kun indiko (ĉe la unua apero en la libro) de la akcentata vokalo, se ĝi ne estas antaŭlasta en la vorto.

Estas supozate, ke la leganto (studanto) jam bone konas bazan kurson de Esperanto kaj havas bonan vortaron. La lernolibro estas uzebla por memstara, koresponda aŭ klasa studado. En ajna okazo helpo de spertaj lingvoparolantoj estas dezirinda.

Ankaŭ la personoj, kiuj libere regas la lingvon, tralegos la libron kun intereso kaj utilo, unue, ĉar ĝi enhavas elstarajn literaturajn tekstojn; due, ĉar ĝi estas siaspeca

moderna enciklopedieto de Esperanto kun multaj ĝisdatigitaj, malfacile troveblaj informoj; trie, ĉar ĝi ebligas radikale plibonigi la vivon de Esperanto-kluboj; kvare, ĉar ĝi havigas riĉan materialon, racian kaj emocian, uzeblan en la ekstera informado; kaj fine, ĉar VOJAĜO estas lingvonormiga verko kaj bona bazo por prepariĝi al la internaciaj ekzamenoj.

Mi esperas, ke ĉiu povos ĉerpi el tiu ĉi libro ne nur novajn konojn, sed ankaŭ inspiron kaj entuziasmon.

La unuan eldonon de VOJAĜO publikigis la prestiĝa eldonejo Progreso en Moskvo en la jaro 1992. Mi klopodis, ke la sekvaj eldonoj estu pli internaciaj, Esperantaj, enhavoriĉaj, allogaj kaj efikaj. Multaj tekstoj estas forigitaj aŭ alilokitaj. Aperis pluraj novaj tekstoj. La komentoj kaj ekzercoj estis intense prilaboritaj. VOJAĜO estas legata kaj studata en la tuta mondo. Ankaŭ mi instruis per ĝi en la someraj kursoj ĉe la Ŝtata Universitato de San-Francisko kaj Universitato de Hartfordo (Usono). Krome, mi instruas per ĝi en la Internacia Perfektiga Koresponda Kurso (IPKK). La sperto montras, ke la krea lingvorego de la “vojaĝantoj” okulfrappe kreskas de leciono al leciono.

Tiu ĉi libro ne povas aperi sen helpo de multaj personoj. Unue, mi dankas William Auld kaj Marjorie Boulton, kiuj kreis antaŭ mi samtipajn lernolibrojn, *PAŜOJ AL PLENA POSEDO* kaj *FAKTOJ KAJ FANTAZIOJ*, respektive; iliaj lernolibroj kaj *VOJAĜO EN ESPERANTO-LANDO* bone kompletigas unu la alian. Due, mi dankas sennombrajn personojn, kiuj kontribuis al tiu ĉi libro: verkis aŭ tradukis tekstojn, reviziis siajn tekstojn, donis informojn aŭ konsilojn, recenzis kaj komentis. Trie, mi dankas la redaktoron Viktor Aroloviĉ, kiu uzis sian ĝeneralan erudicion, sian lingvan, movadan, redaktistan kaj provlegistan kompetentecon por laŭeble minimumigi mankojn en la libro. Kvare, mi dankas nian centran Esperanto-organizaĵon UEA (kies komitatano kaj ĉefdelegito mi estis dum pluraj jaroj) pro la publikigo de la internaciigitaj eldonoj, kaj speciale jenajn personojn: Osmo Buller, Renato Corsetti, Kep Enderby, Roy McCoy, Rob Moerbeek, Trevor Steele kaj la brilan grafikiston Francisco Veuthey. Fine, mi dankas mian edzinon Esther Kolker, kiu ekde nia juneco “vojaĝas” kun mi en Esperanto-lando kaj helpas min en ĉiuj aferoj.

Esperanto estas tiel bona lingvo, ke ĝi meritas esti parolata sed ne balbutata. Esperanto-lando estas tiel ĉarma lando, ke ĝi meritas esti enloĝata de lingve altkleraj civitanoj, sed ne de duon-analfabetoj, ĉiam pretaj elmigri en Mal-Esperanto-landon. Regi Esperanton perfekte povas ĉiu, ankaŭ vi, kara leganto. Ekdeziru tion kaj iom klopodu por realigi tiun deziron. La rezultoj superos viajn esperojn kaj atendojn. Nin gvidu la devizo: Esperanto estu regata samnivele kiel la gepatra lingvo!

Se vi havos deziron, vi povos skribi al mi laŭ la retadreso kolker@stratos.net aŭ b_kolker@yahoo.com por

- esprimi vian opinion pri la libro;
- proponi korekton aŭ ĝisdatigon de iuj informoj;
- proponi forigon aŭ aldonon de iuj tekstoj, fotoj aŭ aliaj eroj;
- sendi por kontrolo la plenumitajn taskojn de “Lingva praktiko” el la leciono 1.

La homo, kiu perfekte regas Esperanton, profunde konas ĝiajn kulturon kaj idearon, neniam forlasos Esperanto-landon. Statistika esploro montris, ke esperantistoj vivas pli longe ol averaĝaj socioj: do Esperanto estas eliksiro de longviveco. Ni vivu longe kun Esperanto kaj Esperanto vivu ĉiam kun ni!

BORIS KOLKER

LECIONO 1

Karaj membroj de nia klubo Esperanto-lando! Hodiaŭ ni renkontiĝas unufoje en la nova jaro. Laŭ la decido de la kluba estraro, niaj kunvenoj ĉi-jare okazos en merkredoj: unu kunveno estos dediĉata al prelegoj, konatiĝo kun la Esperanto-literaturo kaj lingva praktiko, la sekva - al alispecaj aranĝoj, kaj tiel plu.

Hodiaŭ ni konatiĝos kun la historio de la apero de Esperanto. Ludoviko Zamenhof / Zámehof / priskribis ĝin en ruslingva letero al Nikolao Borovko¹, kiu, verŝajne, estis verkita por la Moskva eldonejo Posrednik. La Esperanta traduko, kiun faris Vladimiro Gernet² (kaj kiun redaktis Ludoviko Zamenhof mem), estis publikigita en la jaro 1896, kvankam ĝi estis verkita du jarojn pli frue. En la jaro 1902 Ludoviko Zamenhof faris aron da korektoj, kiuj estas enkondukitaj en la suban tekston.

Ludoviko Zamenhof

KIEL NASKIĜIS ESPERANTO

La ideo, al kies efektivigo mi dediĉis mian tutan vivon, aperis ĉe mi en la plej frua infaneco kaj neniam min forlasadis.

Mi naskiĝis en Bjelostoko³. En Bjelostoko la loĝantaro konsistas el kvar diversaj elementoj: rusoj, poloj, germanoj kaj hebreoj⁴; ĉiu el tiuj ĉi elementoj parolas apartan lingvon kaj neamike rilatas la aliajn elementojn. En tiu urbo pli ol ie la impresema⁵ naturo sentas la multepezan malfeliĉon de diverslingveco kaj konvinkiĝas ĉe ĉiu paŝo, ke diverseco de lingvoj estas la ĉefa kaŭzo, kiu disigas la homan familion.

Iom post iom mi konvinkiĝis, ke ne ĉio fariĝas tiel facile, kiel prezentigis al la infano; unu post la alia mi forĵetadis diversajn infanajn utopiojn, kaj nur la revon pri unu homa lingvo mi neniam povis forĵeti. Sufiĉe frue ĉe mi formiĝis la konscio, ke la sola lingvo povas esti nur ia neŭtrala, apartenanta al neniuj el la nun vivantaj nacioj. Kaj mi komencis malklare revii pri nova, arta lingvo.

Germanan kaj francan lingvojn mi ellernadis⁶ en infaneco. Sed kiam mi komencis ellernadi⁶ lingvon anglan, la simpleco de la angla gramatiko jetiĝis en miajn okulojn, precipe dank' al la kruta transiro al ĝi de la gramatikoj latina kaj greka. Mi rimarkis tiam, ke la riĉeco de gramatikaj formoj estas nur blinda historia okazo, sed ne estas necesa por la lingvo. Sub tia influo mi komencis serĉi en la lingvo kaj forĵetadi la senbezonaĵojn, kaj mi rimarkis, ke la gramatiko ĉiam pli kaj pli degelas en miaj manoj, kaj baldaŭ mi venis al la gramatiko plej malgranda, kiu okupis

Bjelostoko en la tempo de Zamenhof

L.L. Zamenhof,
1878

sen malutilo por la lingvo ne pli ol kelkajn paĝojn. Sed la grandegulaj⁷ vortaroj ĉiam ankoraŭ ne lasadis min trankvila.

Unu fojon, mi okaze turnis la atenton al la surskribo *Švejcarskaja* (pordistejo) kaj poste al la elpendaĵo *Konditorskaja* (sukeraĵejo)⁸. Tiu ĉi *skaja* ekinteresis min kaj montris al mi, ke la sufiksoj donas la eblon el unu vorto fari aliajn vortojn, kiujn oni ne devas aparte ellernadi⁶. Tiu ĉi penso ekposedis min tute, kaj mi subite eksentis la teron sub la piedoj. Sur la terurajn grandegulajn⁷ vortarojn falis radio de lumo, kaj ili komencis rapide malgrandiĝadi antaŭ miaj okuloj.

Mi komencis komparadi vortojn, serĉadi inter ili konstantajn, difinitajn rilatojn kaj ĉiutage mi forĵetadis el la vortaro novan grandegan serion da vortoj, anstataŭigante tiun ĉi grandegan per unu sufikso, kiu signifas certan rilaton. Baldaŭ post tio mi jam havis skribitan⁹ la tutan gramatikon kaj malgrandan vortaron. Mi rimarkis, ke la nunaj lingvoj posedas grandegan provizon da pretaj jam vortoj internaciaj, kiuj estas konataj al ĉiuj popoloj kaj faras trezoron por estonta lingvo internacia, – kaj mi kompreneble utiligis tiun ĉi trezoron.

En la jaro 1878 la lingvo estis jam pli-malpli preta, kvankam inter la tiama *lingve universala* kaj la nuna Esperanto estis ankoraŭ granda diferenco. Mi komunikis pri ĝi al miaj kolegoj (mi estis tiam en la 8-a klaso de la gimnazio). La plimulto da¹⁰ ili estis forlogitaj de la ideo kaj de la frapinta ilin neordinara facileco de la lingvo, kaj komencis ĝin ellernadi⁶. La 5-an de decembro 1878 ni ĉiuj kune festis la ekvivigon de la lingvo¹¹.

Tiel finiĝis la unua periodo de la lingvo. Mi estis tiam tro juna por eliri publike kun mia laboro, kaj mi decidis atendi ankoraŭ 5-6 jarojn kaj dum tiu ĉi tempo zorgeme elprovi la lingvon kaj plene prilabori ĝin praktike. Mi multe tradukadis en mian lingvon, skribis en ĝi verkojn originalajn, kaj vastaj provoj montris al mi, ke tio, kio ŝajnis al mi tute preta teorie, estas ankoraŭ ne preta praktike. Mi komencis evitadi

laŭvortajn tradukojn el tiu aŭ alia lingvo kaj penis rekte pensi en la lingvo neŭtrala. Poste mi rimarkis, ke la lingvo ricevas sian propran spiriton, sian propran vivon, la propran difinitan kaj klare esprimitan fizionomion, ne dependantan jam de iaj influoj. La parolo fluis jam mem, flekseble, gracie kaj tute libere, kiel la viva patra lingvo.

Mi finis la universitaton kaj komencis mian medicinan praktikon. Mi pretigis la manuskripton de mia unua broŝuro kaj komencis serĉadi eldonanton. Sed tie ĉi mi renkontis la finan demandon, kun kiu mi poste ankoraŭ multe devis kaj devas forte batali. Fine, post longaj klopodoj, mi prosperis mem eldoni mian unuan broŝuron en julio de la jaro 1887.

LA UNUA LIBRO
DE LA INTERNACIA
LINGVO – POR
RUŜOJ, 1887

Mi estis tre ekscitita antaŭ tio ĉi; mi sentis, ke mi staras antaŭ Rubikono¹² kaj ke de la tago, kiam aperos mia broŝuro, mi jam ne havos la eblon reiri; mi sciis, kia sorto atendas kuraciston, kiu dependas de la publiko, se tiu ĉi publiko vidas en li fantaziulon, homon, kiu sin okupas je “flankaj aferoj”; mi sentis, ke mi metas sur la karton la tutan estontan trankvilecon kaj ekzistadon mian kaj de mia familio; sed mi ne povis forlasi la ideon, kiu eniris mian korpon kaj sangon, kaj ... mi transiris Rubikonon¹².

Ludovikologiaj
biografietoj (PLENA
VERKARO DE L.L.
ZAMENHOF, kromkajero
3). Kioto, 1987,
p. 1-9. Mallongigita.

Kiel bildeca kaj pasia estas la rakonto de Ludoviko Zamenhof! Oni diras figurece, ke Ludoviko Zamenhof ne kreis la lingvon, sed eliris ĝin el naciaj lingvoj.

Kaj nun ni konatiĝu kun alia historio pri la apero de Esperanto, kiun sprite, en biblia stilo, rakontis Izrael Lejzerowicz¹³, stelo de la intermilita Pollanda Esperanto-movado. Tiu ĉi bonkora kaj gaja homo, same kiel liaj edzino kaj filineto, same kiel ĉiuj infanoj de Ludoviko Zamenhof¹⁴, same kiel milionoj da aliaj senkulpaĵaj homoj, estis mortigita en german-faŝista koncentrejo en Pollando dum la Dua Mondmilito nur pro tio, ke li estis hebreo⁴.

Izrael Lejzerowicz¹³

EL LA “VERDA”¹⁵ BIBLIO”

En la komenco la Senkorpa Mistero¹⁶ kreis Volapukon¹⁷. Kaj Volapuko estis senforma kaj kaosa, kaj mallumo estis en ĝi. Kaj la Senkorpa Mistero diris: Estu lumo; kaj fariĝis Esperanto. Kaj la Spirito vidis Esperanton, ke ĝi estas bona; kaj la Spirito apartigis Esperanton de Volapuko. Kaj la Spirito nomis Esperanton Eterna Tago, kaj Volapukon nomis Nokto. Kaj estis vespero, kaj estis mateno – unu tago¹⁸.

Kaj la Spirito diris: Estu firmaĵo en la lingvo. Kaj la Spirito kreis tiun firmaĵon. Kaj Li nomis la firmaĵon regula akcento. Kaj estis vespero, kaj estis mateno, la dua tago.

Kaj la Spirito diris: Kolektiĝu la reguloj gramatikaj en unu lokon, kaj aperu la firma grundo; kaj fariĝis tiel. Kaj la Spirito nomis la firman grundon Fundamento¹⁹. Kaj la Spirito vidis, ke ĝi estas bona. Kaj la Spirito diris: la Fundamento kreskigu verdaĵon¹⁵, kiu naskas ĝojon, vortaron, kiu donas laŭ sia speco radikojn, kies semoj estas en ĝi mem, en la Fundamento¹⁹. Kaj fariĝis tiel. Kaj la Fundamento elkreskigis verdaĵon¹⁵, laŭ sia speco: verdan lingvon¹⁵ kaj verdan movadon¹⁵, vortaron kaj arbon, kiu havas radikojn, kies semo estas en ĝi mem, en la Fundamento. Kaj la Spirito vidis, ke ĝi estas bona. Kaj estis vespero, kaj estis mateno, la tria tago.

Unua eldono de
EL LA “VERDA
BIBLIO”, 1935

Kaj la Spirito diris: Estu lumaĵo en la ĉiela firmaĵo, por apartigi Esperanton de mallumo. Kaj ĝi estu lumaĵo por lumi super la tero; kaj fariĝis tiel. Kaj la Spirito faris la grandan lumaĵon por regi la mondon. Kaj la Spirito starigis ĝin sur la ĉiela firmaĵo, por

ke ĝi lumu sur la teron. Kaj la Spirito nomis la lumaĵon Verda Stelo¹⁵. Kaj la Spirito vidis, ke ĝi estas bona. Kaj estis vespero, kaj estis mateno, la kvara tago.

Kaj la Spirito diris: la vortaro²⁰ aperigu moviĝantaĵojn, vivajn estaĵojn kiuj fleksebligas la Lingvon. Kaj la Spirito kreis afiksojn²¹, kiujn aperigis la vortaro²⁰, la sufiksojn kaj prefiksojn laŭ ilia speco. Kaj la Spirito vidis, ke ĝi estas bona. Kaj la Spirito benis ilin dirante: Fruktu kaj multiĝu, kaj plenigu la vortaron. (Kaj tial afiksoj tiel multiĝas ĝis nun)²². Kaj estis vespero, kaj estis mateno, la kvina tago.

Kaj la Spirito diris: La vortaro aperigu vivajn estaĵojn, brutojn kaj vermojn. Kaj la Spirito kreis la neologismojn²³ kaj ĉiujn malfacilajn vortojn, laŭ ilia speco, por eterna turmento de la novaj verduloj¹⁵. Kaj la Spirito diris: Ni kreu potencon aferon, kiu respugulos nian internan potencon; kaj ĝi estu la akso de la lingvo kaj ĝi regu ĝian gramatikon. Kaj la Spirito kreis la Akuzativon; en formo de la finaĵo -N Li kreis ĝin²⁴. Kaj la Spirito diris: fruktu kaj multiĝu kaj plenigu la verdan lingvon¹⁵ kaj regu super ĉiuj ceteraj reguloj de la Fundamento. (Kaj de post tiam ĉiuj verduloj¹⁵ uzas la akuzativon en troa abundo.)²⁴ Kaj la Spirito diris: Jen Mi donis al vi ĉiujn regulojn de la Fundamento. Ĝi estu por vi sanktaĵo¹⁹. Kaj fariĝis tiel. Kaj la Spirito rigardis ĉion, kion Li kreis, kaj vidis, ke ĝi estas tre bona. Kaj estis vespero, kaj estis mateno, la sesa tago.

Kaj estis finitaj la Fundamento kaj Radikaro kaj ĉiuj iliaj apartenaĵoj. Kaj la Spirito finis en la sepa tago sian laboron, kiun li faris, kaj li ripozis en la sepa tago de la tuta laboro, kiun li faris. Kaj la Spirito benis la sepan tagon kaj sanktigis ĝin, ĉar en ĝi Li ripozis, legante la originalan literaturon²⁵, kiun li faris kreante.

1. Lejzerowicz. *EL LA "VERDA BIBLIO"*. Budapeŝto, 1978, p. 5-8. Fragmento.

Ilustraĵo de R. Laval por El la "Verda Biblio"

Ĝi estas efektive tre amuza kaj instrua historio. La simileco de la senco, formo kaj stilo inter la vera kaj verda Biblio estas admirinda¹⁸.

Nun ni konatiĝu kun versaĵo de la poeto Vasilij Eroŝenko²⁶, la plej legendece civitano de Esperanto-lando.

Eroŝenko, pentraĵo de Nakamura Tsune

Vasilij Eroŝenko²⁶

HOMARANO²⁷

Ekbruligis mi fajron en kor',
Ĝin estingos nenia perfort²⁸;
Ekflamigis mi flamon en brust',
Ĝin ne povos estingi eĉ mort'.

Brulos fajr' ĝis²⁹ mi vivos en mond',
Flamos flam' ĝis²⁹ ekzistos la ter'.
Nom' de l' fajr' estas am' al homar',
Nom' de l' flam' estas am' al liber'.

V. Eroŝenko. *LUMO KAJ OMBRO*. Toyonaka, 1979, p. 19.

Nia klubano Leonido Klimov antaŭ nelonge venis el Parizo, pri kiu li montros al ni sian videofilmon. Sed antaŭ tio li deklamas fascinan versaĵon de Leonard Newell³⁰ pri tiu fascina urbo.

Leonard Newell³⁰

PARIZO

Postlasis mi la koron en Parizo,
Nun restas mia koro trans la mar';
Revenis mi al hejmo kun valizo,
Enue vivi dum alia jar'...
Sed koron mi postlasis en Parizo.

Aĥ, kiom mi sopiras al Parizo!
Eksaltas mia sango en la vejn';
Urbego de gajeco kaj surprizo,
De vino, kaj kafejoj apud *Seine*³¹,
Ĉielon spegulanta el turkiso³².

Printempe verdas arboj en Parizo,
Bluetajn ombrojn jetas *Notre Dame*³³,
Kaj kajoj malvarmetaj de Parizo
Dormetas sub karesa suna flam',
Ĉis brilos lampoj sub krepuska grizo.

Tre belaj estas Moskvo kaj Kadizo³⁴,
Berlino, Buda³⁵, Romo kaj Vien'³⁶;
Pli bela estas urbo sur Tamizo³⁷;
Sed ravas min nur franca la siren'³⁸:
Min sorĉos ĝis la morto nur Parizo.

L.N.M. Newell.
KOLEKTITAJ POEMOJ.
Manĉestro, 1987,
p. 9.

Da rimoj elĉerpigis la provizo:
Mi finu. Sed komprenu anĝelar':
Post morto min atendos Paradizo,
Sed iros al ĉiel' nur ŝelo – ĉar
Mi lasos mian koron en Parizo.

Sekvamerkrede, la 14-an de januaro, ni spektos kinofilmon pri Kubo, kiun faris niaj klubanoj dum la 75-a Universala Kongreso de Esperanto en Havano. Vi povos konvinkiĝi, ke pravis Kristoforo Kolumbo, malkovrinto de Ameriko: "La lando plej bela, kiun homaj okuloj vidis". Post la filmspektado funkcios tradukista kurso. Sekvos lernado de novaj Esperantaj kantoj.

Fine de la hodiaŭa kunveno okazos la tradicia "Lingva praktiko".

KOMENTARO

1. Nikolao (Nikoláj Afrikánoviĉ) **Borovkó** (1863-1913). Esperantistiĝis en 1889. Rusiano. Instruisto, ĵurnalisto, bibliotekisto. Pioniro de Esperanto el Odeso. Poste estis prezidanto de la Peterburga societo Espero. Publikigis tradukojn de rusaj beletraĵoj.
2. Vladimiro (Vladimir Aleksándroviĉ) **Gernert** (1870-1929). Esperantistiĝis en 1890. Rusiano. Kemiisto kaj direktoro de vinber-instituto. Pioniro de Esperanto el Odeso. Eldonadis kaj financadis la gazeton *LINGVO INTERNACIA*, kiu anstataŭis la pereintan unuan gazeton *LA ESPERANTISTO*.
3. Prefere: Belostoko. La urbo tiam troviĝis en Rusia Imperio, nun ĝi apartenas al Pollando.
4. Hebreoj (judoj) – popolo, kiu loĝas nun grandparte en sia prapatrujo Israelo – kaj ekster ĝi precipe en Eŭropo kaj Ameriko, ĉefe en Usono.
5. impresiĝema.
6. Anstataŭ *ellernadi* nun oni preferas la simplan formon *lerni*.
7. Anstataŭ la malmoderna *grandegulaj* oni uzas nun *gigantaj*.
8. Tio okazis, verŝajne, en 1876. Sed la aŭtoritata tiutempa vortaro de la rusa lingvo de Vladimir Dal donas la formon *konditerskaja*, kiu estas uzata ankaŭ en la moderna rusa lingvo. La formo *konditorskaja* estas arkaika. Anstataŭ *sukeraĵejo* nun oni preferas la vorton *dolĉaĵejo*.
9. skribitaj.
10. el.
11. En 1968 en la grava Moskva akademieja eldonejo Nauka (kiu en 1992 publikigis la popularan libron de Boris Kolker *LERNOLIBRO DE LA LINGVO ESPERANTO. BAZA KURSO*) aperis ruslingva libro de Ermar Svadost *KIEL ESTIĜOS UNIVERSALA LINGVO?* kun tri redaktoroj, renomaj sciencistoj: Eŭgeno Bokarjov (lingvisto kaj esperantisto; vidu pri li la komenton 3 en la leciono 4), Mikaelo Kámmari (aŭtoro de dogmecaj filozofiaj traktaĵoj kaj kontraŭesperantisto) kaj Aleksandro Spirkin (aŭtoro de populara lernolibro de filozofio kaj neŭtralulo rilate Esperanton). La aŭtoro montris sin arda adepto de la ideo de artefarita lingvo kaj same arda kontraŭesperantisto. Demandita, kial li allasis en la libro tiom da maljustaĵoj kontraŭ Esperanto, Eŭgeno Bokarjov ridete diris, ke tamen li atingis forigon de kelkaj kalamnioj, ekzemple, de tia frazo: "Kiam la gimnaziano Ludoviko Zamenhof finis sian projekton de internacia lingvo, li kunvenigis siajn kunlernantojn kaj organizis komunan drinkegadon".
12. Rubikono – rivereto en la norda Italio, per kies transpaso Julio Cezaro komencis militon. Transiri Rubikonon – akcepti senrevenan decidon.
13. Izrael **Lejzerowicz** /Lejzeróviĉ/ (1901-1942). Esperantistiĝis en 1912. Pollandano. Ĵurnalisto, komercisto. Aŭtoro de satiraj verkoj. Tradukis el la jida kaj hebrea lingvoj. Brila oratoro. Sekrete aranĝis Zamenhof-vesperon en la Varsovia juda geto dum la germana okupado.
14. Vidu la komenton 21 en la leciono 8.
15. La verda koloro simbolas la esperon kaj, sekve, ankaŭ Esperanton.
16. Aludo pri la versaĵo de Ludoviko Zamenhof *Preĝo sub la verda standardo*.
17. Volapük (Volapuko) – projekto de internacia lingvo, kun misformitaj kaj nerekonseblaj vortoj, kreita en Germanio en 1879 de Johann Martin **Schleyer** /ŝlajer/ (1831-1912). Havis ioman disvastiĝon. En multaj lingvoj la vorto "Volapuko" akiris la kromsignifon "aro da nekompreneblaj vortoj". Ankaŭ la esperantistoj, renkontante ion

tute nekompreneblan, diras: "Tio estas por mi volapukajo".

18. Komparu la fragmenton el *LA SANKTA BIBLIO* en traduko de Ludoviko Zamenhof: "Kaj Dio diris: Estu lumo; kaj fariĝis lumo. Kaj Dio vidis la lumon, ke ĝi estas bona; kaj Dio apartigis la lumon de la mallumo. Kaj Dio nomis la lumon Tago, kaj la mallumon Li nomis Nokto. Kaj estis vespero, kaj estis mateno, unu tago".
19. *FUNDAMENTO DE ESPERANTO* – verko eldonita de Ludoviko Zamenhof en 1905; konsistas el kvar partoj: *ANTAŬPAROLO*, *PLENA GRAMATIKO* el 16 reguloj, *EKZERCARO* kaj *UNIVERSALA VORTARO*. En la 1-a Universala Kongreso de Esperanto en Bulonjo-ĉe-Maró (1905), la *FUNDAMENTO* estis akceptita kiel netuŝebla bazo de Esperanto, en kiu neniu rajtas fari iun ajn ŝanĝon. La *FUNDAMENTO* ludas la rolon, kiun en la naciaj lingvoj ludas la tradicio. Ĝi helpas al Esperanto evolui per natura vojo, sed samtempe donas al ĝi unuecon kaj fortikan bazon por kontraŭstari disfalon en dialektojn.
20. La *UNIVERSALA VORTARO* entenas vortojn en formo de iliaj radikoj, kiuj ebligas krei multege da novaj vortoj.
21. Krom radikoj, la *UNIVERSALA VORTARO* entenas ankaŭ afiksojn, kiuj estas ege gravaj por la evoluo de la lingvo; vidu pri tio la tekston *La afiksoj de Esperanto* (leciono 19).
22. Post la publikigo de la *FUNDAMENTO* estis proponitaj multaj novaj afiksoj. Nur kelkaj el ili iĝis oficialaj (vidu la komenton 11 en la leciono 17).
23. Neologismo – nova (ofte neoficialigita) vorto en Esperanto (vidu la tekston *Neologismoj – por kaj kontraŭ* en la leciono 23).
24. La akuzativo ebligas liberan ordon de la frazo, kio faras Esperanton tre fleksebla lingvo. Sed ĉar en multaj lingvoj la akuzativo ne ekzistas, komencantoj ofte ne sufiĉe uzas ĝin (kio estas eraro) aŭ tro uzas ĝin (kio estas erarego).
25. kompreneble, en Esperanto.
26. Vasilij Jákovleviĉ **Eroŝenko** (1890-1952). Esperantistiĝis inter 1908 kaj 1910. Rusiano kaj sovetiano. Instruisto. Blindulo. Mondvojaĝanto. Travivis nekredeble aventuran vivon. Verkis Esperante, japane kaj ruse. Libroj: *ĜEMO DE UNU SOLECA ANIMO*, *TURO POR FALI*, *RAKONTOJ DE VELKINTA FOLIO* kaj volumetoj de *ELEKTITAJ VERKOJ DE VASILJU EROŜENKO* sub redakto de Mine Yosítaka /Mine Joŝítaka/: *LUMO KAJ OMBRO*, *LA TUNDRO GEMAS*, *MALVASTA KAGO*, *STRANGA KATO*, *LA KRUCO DE SAĜECO*, *ĈIKATRO DE AMO*. Vidu la tekston pri li en leciono 20.
27. "La vorto *homarano* signifas membro de la homa familio" (Ludoviko Zamenhof).
28. Perforto – uzo de fizika forto, kiel rimedo trudi sian volon.
29. Prefere: dum.
30. Leonard **Newell** /Lénard Njüel/ (1902-1968). Esperantistiĝis en 1916 en Anglio. Travivis tempestan, aventuristan vivon en pluraj landoj. Li vivis ĉefe en Aŭstralio (vidu la tekston *Lando, el kiu vi volos neniam eliri* en la leciono 13), prezidis ties Esperanto-asociacion, redaktis Esperanto-gazeton. Brila Esperanta tradukisto, instruisto kaj prelegisto. Dum vizito al Eŭropo li subite mortis en trajno al Parizo. Li estis enterigita en tombejo en Parizo.
31. Seine – franca vorto prononcata proksimume kiel /Sen/. La aŭtoro, kredeble, prononcis ĝin kiel /Sejn/. Rivero, kiu trafluas Parizon. Esperanta formo: Sejno.
32. Turkiso – ne estas tur-kis-o (hm! stranga vorto!), sed turkis-o – blua juvelŝtono.
33. Notre Dame – pli ĝusta formo: Notre-Dame de Paris /Notr Dam de Pari/: la ĉefa preĝejo en Parizo, ĉefverko de arkitekturo.
34. Hispana havenurbo ĉe Atlantiko.
35. Nun parto de Budapeŝto.
36. Vieno – la ĉefurbo de Aŭstrio, urbo de valsoj.
37. La rivero, kiu trafluas Londonon.
38. Fascinanta, danĝera virino.

LINGVA PRAKTIKO

Kiel naskiĝis Esperanto

1. La teksto estas verkita en la unua persono (*Mi naskiĝis..., mi konvinkiĝis..., mi rimarkis...*). Mallonge rakontu la ĉefan enhavon de la teksto en la tria persono (*Ludoviko Zamenhof naskiĝis..., li konvinkiĝis..., li rimarkis...*), forigante detalojn.
2. Kion signifas la esprimoj: *La vortaroj komencis rapide malgrandiĝadi antaŭ*

miaj okuloj kaj Mi subite eksentis la teron sub la piedoj?

3. Kial la gramatiko de Esperanto estas malgranda kompare kun la gramatikoj de la naciaj lingvoj? Ĉu la malgrandeco de la Esperanta gramatiko malriĉigas la lingvon?
4. Kial multaj Esperantaj vortoj estas kompreneblaj por eŭropanoj sen antaŭstudo?

El la "Verda Biblio"

5. Diru, ĉiufoje per unu frazo, kion faris la Spirito en ĉiu el la sep tagoj.
6. Trovu en la teksto terminojn de lingvoscienco.

Homarano

7. Kiu estas la ideo de la versaĵo?
8. Trovu la liniojn, en kiuj temas pri fajro; kaj la liniojn, en kiuj temas pri flamo.

Parizo

9. Trovu en la versaĵo la rimojn al la vorto "Parizo". Elpensu pliajn rimojn al tiu vorto.
10. Trovu la lokojn, kiuj esprimas fortajn emociojn.
11. Kial la aŭtoro amegas Parizon?
12. Provu (kial ne provi!) verki plian strofon por tiu ĉi versaĵo.
13. Se vi estus parizano kaj dezirus eldoni urban Esperanto-gazeton, kiun nomon vi donus al ĝi?
14. Rakontu pri la urbo, kiun vi pleje amas.

***

15. Formu kvin vortojn kun la sufikso *-ism-*, inkluzive vortojn por ne-ekzistantaj "ismoj"; la lastajn klarigu.
16. Finu la frazojn: *Amu domon novan kaj amikon...* – *Eĉ la plej nigra bovino donas lakton nur...* – *En arbaro li sidis kaj arbaron ne...* – *En sia propra domo ĉiu estas granda...* – *Kia demando, tia...* – *Malsato ne estas...* – *Unua venis, unua...* – *Se pri ĉio vi informiĝos, vi baldaŭ...*
17. Elpensu laŭeble multe da esprimoj, en kiuj la vorto *verda* havas nerekantan sencon (ekzemple: *verda patrioto, verda broŝuro, verda radio*).
18. Ni prenu la frazon: *Patriotismo estas ne nur fiero sed ankaŭ ekonomie normala vivo. Jen ĝia modelo: ...o estas ne nur ...o sed ankaŭ ...e ...a ...o*. Laŭ tiu modelo elpensu unu aŭ kelkajn frazojn.

19. Oni povas fari en frazo diversajn transformojn, ekzemple: *Mi forjetadis el la vortaro vortojn, anstataŭigante (kaj anstataŭigis, mi anstataŭigis, por anstataŭigi) ilin (cele al anstataŭigo de ili) per unu sufikso*. Faru similajn transformojn en la frazo: *Mi komencis evitadi laŭvortajn tradukojn, penante pensi rekte en la nova lingvo*.

20. Temo por diskuto aŭ rakonto: *Kion vi semas, tion vi rikoltos*.

21. **Kvizo (scio-konkurso) pri Esperantaj temoj:**

- a) En kiuj urbo kaj lando naskiĝis Ludoviko Zamenhof?
- b) En kiu jaro estis preta la lingvoprojekto Lingve Uniwersala? Kiel Ludoviko Zamenhof festis la naskiĝon de la nova lingvo?
- c) Kial Ludoviko Zamenhof ne tuj publikigis sian lingvoprojekton?
- ĉ) Kiu sekrete aranĝis Zamenhof-vesperon dum la germana okupado?
- d) Kiel finiĝis la vivo de la infanoj de Ludoviko Zamenhof?
- e) Kio estas Volapuko? Kiu estis ĝia kreinto? Kiam ĝi aperis? Kion signifas la esprimo "Tio estas por mi volapukaĵo"?
- f) Kio estas la *FUNDAMENTO DE ESPERANTO*? Kiam ĝi estis publikigita? Por kio ĝi servas? Kion vi pensas pri ĝia signifo?
- g) En kiuj jaro kaj urbo okazis la 1-a Universala Kongreso de Esperanto?
- ĝ) Kio estas neologismo en Esperanto?
- h) Kio estas la simbolo de Esperanto?
- ĥ) Kial la akuzativo estas grava en Esperanto?
- i) Nomu elstarajn Esperanto-pionirojn el Odeso.
- j) Kiuj estis la unuaj du Esperanto-gazetoj?

La domo de la Centra Oficejo de UEA, en Nieuwe Binnenweg 176, Roterdamo

Karaj klubanoj! La hodiaŭa vespero estos dediĉita al vojaĝoj, ĉefe eksterlandaj.

Kvankam nun estas la mezo de vintro, en la suda parto de la terglobo regas somero. Kaj mi ĝojas tralegi al vi leteron de mia brita korespond-amiko John Leslie¹. La letero venis el Brazilo, kie li nun ferias.

John Leslie

FERIOJ

La suno brilas. Jen frazo el lernolibro. Tamen tio estas ankaŭ fakto, dum mi skribas. La suno brilas kaj oni pensas pri ferioj. Se oni estas normala persono, oni havas intereson pri ferioj. De tempo al tempo, oni renkontas homon, kiu ŝajne fieras, ke dum pluraj jaroj li ne feris.

En Esperanto-kampadejo Primoshten, Kroatio (antaŭe en Jugoslavio), 1962

Kio estas ferioj? Ili estas ŝanĝo en la normala vivmaniero, kaj ju pli ili kontrastas kun la normala ĉiutaga vivmaniero, des pli sukcesaj ili estas: des pli sanigaj, korpe kaj mense, ili estas.

En la moderna mondo pli da homoj emas ferii eksterlande; kaj jen temo por konsidero. Kiom da homoj, kiuj vo-

jaĝas eksterlanden, vere kapablas paroli kun la indiĝenoj de aliaj landoj? Eble, oni devus difini la vorton *paroli*. Miaopinie, ne sufiĉas, ke oni povas eniri butikon kaj, uzante kelkajn parkere lernitajn vortojn, aĉeti ion, aŭ mendi manĝon en restoracio. Kiom el ili povas babilu kun komizo en butiko pri lokaj kondiĉoj, babilu kun kelnero en lia propra lingvo loka pri la loka socia vivo, pri lastatempaj teatraĵoj, pri aferoj pli gravaj ol taso da kafo?

Mi tuj pensas pri propraj spertoj en pluraj landoj, kiujn mi vizitis kiel esperantisto. Indiĝenaj gesamideanoj estis kun mi, kaj en ilia kunesto mi ĉiam preskaŭ forgesis, ke mi estas fremdulo. Ĉiam mi facile povis babiladi pri multaj aferoj, same facile kiel mi parolas pri la samaj aferoj en mia hejmlando per mia propra

gepatra lingvo. Esperanto donas tiun grandan avantaĝon al ĉiu esperantisto, kiu vagas ekster la propra lando, ĉar neniam necesas, ke li, en kiu ajn lando, estu devigata *paroli* nur per gestoj, aŭ fuŝe paroli parte lernitan lingvon.

En la moderna mondo, tiu, kiu iras eksterlanden sen scio de Esperanto, estas kiel homo, kiu opinias, ke li povas veturi tra regiono sen konsidero al la trafikaj gvidsignaloj.

Alia necesa aspekto de bona feriado estas troviĝi inter simpatiaj homoj. Jen kiel bonŝancas la esperantistoj! En ĉiuj landoj de la mondo ili trovas simpatiajn geamikojn, por kiuj vizito de eksterlandaj gesamideanoj estas ankaŭ bona travivaĵo.

Tiuj, kiuj ferias eksterlande sen helpo de la internacia lingvo aŭ sen altgrada scio de la lingvo de la lando, en kiu ili vojaĝas, ne povas havi plenan kontentiĝon, kiun ili devus havi pro la feriado.

Esperantistoj povas paroli konvinke pri la utilo de Esperanto, ĉefe, kiam ili revenas de siaj ferioj.

Verdiro. *ELINGITA GLAVO*. La Laguna, 1962, p. 88-89. Mallongigita.

Efektive, eksterlanda vojaĝo sen eblo komuniĝi kun lokanoj ne donas veran kontentiĝon. Ni rememoru, kiel lastatempe ni akceptis en nia klubo esperantistojn el Makedonio, Svedio², Danlando³ kaj eĉ el la fora Kolombio⁴. Ili sentis sin inter ni ne fremduloj sed homoj el la sama rondo. Ankaŭ ĉi-jare nin vizitos diverslandaj esperantistoj, pluraj el ili prelegos en la klubo.

Dum la Universalaj Kongresoj de Esperanto por mi persone la plej agrablaj estas la vesperoj, kiam ni deko-pe-duko-pe kunvenas en ies hotela ĉambro aŭ restoracio kaj parolas pri diversaj temoj. Nin ne malhelpas tio, ke ni estas el diversaj landoj, havas diversajn gepatrajn lingvojn, apartenas al diversaj socioj. Ni parolas, laŭ diro de Ludoviko Zamenhof, kiel homoj kun homoj. Tio estis admirinda precipe dum la "malvarma" milito, kiam ŝtataĝvidantoj ne deziris aŭskulti unu la alian, kiam ili incitis popolojn unu kontraŭ la alia. Male, ni, simplaj homoj, ne nur volonte aŭskultis sed ankaŭ bonege komprenis unu la alian.

Do oni povas diri, ke Esperanto estas lingvo de popola diplomatio.

Trafe dirite.

Nia klubano Raisa Volóŝina pasigis en Usono tutan jaron, studante kaj instruante historion en unu el la universitatoj de la urbo Cleveland⁵. Ŝi tiel verve rakontas pri la historio de tiu lando, ke eĉ denaskaj usonanoj aŭskultas ŝin kun intereso.

GALOPE TRA LA HISTORIO DE USONO

Koloniadon de Norda Ameriko komencis britoj. La unua setlejo estis instalita en Jamestown⁶, ŝtato Virginio, en 1607. Se vi veturos al Plymouth⁷ apud Boston, vi povos vidi grandan ŝtonon kun la surskribo 1620 – en tiu malproksima jaro la bordon surpaŝis la homoj, kiujn oni poste nomis pilgrimuloj. Ili venis el Anglio, serĉante azilon kontraŭ religiaj kaj politikaj persekutoj, sur la ŝipo Mayflower⁸ (Majfloro), kies kopion vi povas viziti. Sur la ŝipo estis 102 pasaĝeroj; dum la vojaĝo unu el ili mortis kaj alia naskiĝis.

En la unua vintro preskaŭ duono de la setlintoj mortis pro malsato kaj malvarmo. Inter la postvivintoj estis nur kvar edziniĝintaj virinoj. Estis ili, kiuj organizis post jaro la legendecan tritagan rikolt-finan festadon kaj invitis al la tablo kvindek pilgrimulojn kaj naŭdek indianojn, kiuj helpadis al la nov-

venintoj per ĉio ebla. Tio estis la unua Danko-tago en Usono. En Plymouth estis kreita demokratia formo de regado, bazita sur religia kaj politika libero, kaj estis akceptita la dokumento, kiun oni povas konsideri konstitucio.

Iom post iom aperadis novaj setlejoj. La plej grava el ili estis la estonta Novjorko, sur la insulo Manhattan⁹; iu nederlandano aĉetis tiun insulon kontraŭ 24 (!) dolaroj. Ĉi tie estis konstruitaj varfoj kaj haveno. Sed la loĝantoj ne multe zorgis pri urba aspekto de la setlejo, kaj tial porkoj vagadis sur ĝiaj malbone lumigataj stratoj.

La ŝipo "Mayflower 2": kopio de tiu, kiu portis la pilgrimulojn al la nova mondo

Ĉirkaŭ la fino de la 17-a jarcento en la norda Ameriko estis kreitaj 13 britaj kolonioj, kiuj poste, unuiĝinte, donis komencon al la nova federacio – Unuiĝintaj Ŝtatoj de Ameriko (Usono).

Kun la kresko de la bonstato de la kolonioj kreskis ilia deziro liberigi el la dependo de Britio, kiu komencis pli kaj pli subpremi siajn nord-amerikajn koloniojn per maljusta ekonomia kaj sociala politiko. Tio provokis komence malkontenton, poste protestojn kaj fine militon por sendependeco. Kiel standardo de tiu milito, la 4-an de julio 1776 estis akceptita la Deklaracio de Sendependeco, kiu proklamis egalrajtecon de la homoj. Tiu dato estas celebrata kiel Tago de Sendependeco.

La juna terkultivisto (kaj poste soldatestro) George Washington¹⁰ sukcesis transformi la heterogenan amerikan popolarmeon en veran armeon. Al ili venis por helpo francoj. La venko de amerikanoj super britoj ĉe Yorktown¹¹ rezultigis sendependecon de la 13 kolonioj. Laŭ la Pariza traktato de 1783, Britio agnoskis Unuiĝintajn Ŝtatojn de Ameriko. La konstitucio de Usono, akceptita en 1789, validas (kun aro da amendoj) ĝis nun.

Bonstataj homoj ekloĝis ĉe Atlantiko. Sed tiuj, kiuj havis nenion por perdi, ekmoviĝis okcidenten por serĉi feliĉon. Iuj sukcesis en tio, sed, certe, ne ĉiuj. Meze de la 19-a jarcento en Kalifornio estis trovitaj or-minaĵoj, kaj komenciĝis "ora febro".

Iom post iom al la Federacio aliĝis novaj ŝtatoj. En 1867 Usono aĉetis de Rusio Alaskon kontraŭ 7,2 milionoj da dolaroj. Multaj opiniis, ke tio estis mono ĵetita al la vento. Sed post malkovro de grandaj rezervoj de oro kaj nafto, iĝis klare, ke tiu vastega teritorio estis aĉetita kontraŭ bagatela sumo. Alasko fariĝis usona ŝtato nur en 1959.

Ĉar priskribi la historion de Usono en tre konciza formo estas tasko sendanka, ni skizu nur kelkvorte la ĉefajn etapojn:

- Elekto de Abraham Lincoln¹² Prezidento de Usono.
- Eliro de sep sudaj ŝtatoj el Usono kaj kreo de Konfederacio.
- Enlanda milito inter Nordo kaj Sudo, venko de Nordo.
- Abolo de la sklaveco.
- Industriigo kaj transformiĝo de la lando en industrian kaj sciencan superregnon.
- Amasa enmigrado, inkluzive enmigradon de hebreoj el Germanio kaj Rusio.
- La Unua Mondmilito.
- La Granda depresio.
- La Dua Mondmilito kaj la venkoj super Germanio kaj Japanio.
- Kreo de Unuiĝintaj Nacioj (UN).
- Komenco de la malvarma milito.
- Militoj en Koreio kaj Vjetnamio.
- Movado por civilaj rajtoj.
- Kosmaj esploroj.
- Internacia malstreĉiĝo.
- Fino de la malvarma milito.

"Ora Febro"

La unua surluniĝo, 1969

– Partopreno en solvado de konfliktoj en Proksima Oriento, Afriko kaj Eŭropo.

– Disfalo de la komunisma sistemo kaj de Sovet-Unio kaj ligita kun ĝi amasa enmigrado el tiu ŝtato kaj eksaj sovetiaj respublikoj.

– Teroristaj atakoj kontraŭ Usono kaj kreo de multŝtata kontraŭterorisma koalicio.

Ni diru konklude, ke Usono estas lando de enmigrantoj kaj tial ĉi tie ksenofobio¹³ estas malpli forta ol en multaj landoj; ĉi tie estas nemalfacile ricevi civitanecon; ĉi tie estas reale efektiviĝi “usonan revon” – fariĝi posedanto de propra domo; ĉi tie estas favorataj la naciaj kulturoj; ĉi tie estas garantiita religia libero; ĉi tie reale ekzistas politikaj liberecoj (de parolo, presado, kunvenoj, unuiĝoj kaj aliaj) kaj ankaŭ libero de entreprenado, dank’ al kio ĉio, efektive, estas farata por la homo; kaj laste sed ne balaste, ĉi tie ĉiu estas forĝanto de sia feliĉo.

Boris Kolker. *Galope tra la historio.* MONATO, 1996, n-ro 4, p. 22

Laŭ via rakonto oni povas imagi, ke Usono estas paradizo.

Nu, paradizo ĝi certe ne estas, kaj tion usonanoj ne asertas. Usono estas lando de grandaj ŝancoj, plurrilate alte civilizita lando... kun siaj ombraj flankoj. Ne mankas ĉi tie malriĉeco, senlaboreco, senhejmeco. Usono havas siajn problemojn: ekzemple, luado de loĝejo estas, ĝenerale, multekosta; same pri medicino. Aliflanke, la meza viv-nivelo en Usono estas sufiĉe alta, la nutraĵoj estas efektive abundaj kaj malmultekostaj, la ŝtato kaj la socio iugrade zorgas pri malriĉuloj.

Ĉu vi scias ion pri la Esperantomovado en Usono?

Kompreneble. Mi multe vojaĝis tra la lando, kaj ĉie mi renkontiĝis kun esperantistoj. Esperanto-Ligo por Norda Ameriko (ELNA) estas finance kaj home forta organizaĵo, kun propra oficejo kaj bona gazeto. Estas fame konata la Nord-Amerika Somera Kursaro de Esperanto (NASK) en Brattleboro /Bratlboroŭ/, Vermonto (antaŭe en San-Francisko, Kalifornio). Funkcias amasaj korespondaj kursoj, ankaŭ en Interreto¹⁴. Ĉiujare okazas landa Esperanto-kongreso kaj regionaj renkontiĝoj.

Kaj nun ni transiru al la literatura parto de nia kunveno. Hodiaŭ en nia klubo gastas la plej laborkapabla Esperanta verkisto István Nemere¹⁵. Li verkas en Esperanto kaj en la hungara¹⁶ pri tre diversaj, ĉiam aktualaj temoj. Hodiaŭ li prezentos fragmenton el sia romano pri rasisma, apartisma ŝtato.

István Nemere¹⁵

LA BLINDA BIRDO

La oficiro prenis la pasporton de Sven.

– Sven Viborg...? Skandio¹⁷? – demandis li malferminte ĝin. Sven kapjesis, sed interne miris: “Kial li demandas tion...? Ja vidas li la foton, mian foton. Kaj se la pasporto estas falsa, do mi ne diros: ne, sinjoro, ne mi estas Sven Viborg”.

Ĉe la landlimoj li ĉiam sentis sin eksterulo, – homo, alveninta de ekster la Tero; nervozigis lin tiuj superflujaj stultaĵoj. Oni desegnas ie iun linion kaj diras: por ke vi ĝin trapasu, vi devas plenumi tiajn kaj tiajn kondiĉojn...

– La celo de via vizito?

– Privata afero.

– Sinjoro, – la oficiro surtabligis la pasporton, per la harkovrita mano eĉ kaŝis ĝin, tiel li klarigis al Sven – vi ricevis la enirvizon, sed tie oni skribas: por turisma celo...

– Jes, tiel estas, – interrompis Sven. Por momento li streĉe rigardis al la okuloj de la alia. La oficiro sentis, ke okaze de diskuto Sven estus malmola kontraŭulo. Post momenta konsiderado li decidis:

– Bonvolu iri al la dogankontrolo, – li svingis maldekstren, – la pasporto provizore restos ĉe mi.

La dogan-oficistoj metigis la valizojn surtablen. Staris tie multaj pasaĝeroj, do Sven devis atendi. Ankaŭ tio lin kolerigis. Tra kelkaj altaj fenestroj jetiĝis internen ruĝaj sunrektanguloj. Iu megafono monotone ripetis nomojn de urboj por li nekonataj. Iu vortgalopis itale – aŭ hispane?

Fine venis lia vico. Sven metis sian solan valizon antaŭ juna, maldika lipharulo.

– Por kiom da tempo vi alvenis? – demandis tiu.

– Mi havas vizon por tridek tagoj.

– Nur unu valizo...? Malfermu.

La duan fojon en la vivo okazis al li, ke oni postulis malfermon de lia valizo ĉe la landlimo. La internon de siaj pakaĵoj li ĉiam traktis kiel plej striktan sian privataĵon. Ja la fremdaj okulparoj kvazaŭ eniĝis en parton de lia animo...

Tiu doganisto ne nur rigardis, sed permane ankaŭ renversis liajn aĵojn. Lia falema-indiferenta mano fulmrapide ŝovadis la kalsonojn, ĉemizojn, razilon. Kaj poste li elprenis iun... libron.

István Nemere

Sven staris antaŭ li, kiel infano kaptita ĉe freŝa kulpo. "Kial ni sentas tion ĉiam antaŭ ili? – pensis Sven. – La afero por ni estas humiliga, sed ili ne hontas serĉadi en valizoj de fremduloj..."

La doganisto levis alten la libreton. Kiel krimdokumenton.

– Johann... Gottlieb... Fichte¹⁸, – legis la doganisto la nomon de la aŭtoro.

– Verko filozofia, – diris Sven trankvile.

– Tion vi ne rajtas kunporti en la landon. Eble ĝi estas literaturo ribeliga.

– Ĉu vi estas certa pri tio?

– Ne.

– Do...?

– Por ĉiu okazo mi retenas ĝin. Vi ricevos kvitancon. Ĉe la reveturo vi povos repreni la libron.

– Ĝia aŭtoro mortis antaŭ cent sepdek jaroj, – aldonis Sven.

Tio iomete enpensis la doganiston, sed li ja certe memoris pri Marks kaj forprenis la libron. Post nelonge li revenis kun la kvitanco, li diris ion al la oficiro. Tiu ankoraŭfoje ĵetis rigardon al Sven, kvazaŭ konsiderante, ĉu tiaspeculon oni rajtas enlasi en la landon, poste per movo enua-senvola li stampis la pasporton kaj transdonis ĝin. Sven ne dankis. Li fermis la valizon kaj foriris.

Antaŭ la konstruaĵo estis larĝa, asfaltita vojo, multaj aŭtomobiloj veturis brue. Ĉe la placo staris miloj da aŭtoj. Nigraj valizoportistoj, taksi-ŝoforoj, policistoj, blankuloj, kolorvestitaj infanoj...

Sven haltis por momento kaj ripozis. Li alvenis en la Sudan Respublikon.

István Nemere.

– Vi verkas en ambaŭ lingvoj, en la hungara kaj en Esperanto, kaj do estas interesa via opinio: ĉu tiu ĉi lingvo plene sufiĉas por esprimi ĉion, kion vi deziras? Ĝenerale pri Esperanto kion vi pensas?

– Mi scias, ke la lingvo Esperanto taŭgas por ĉio same kiel aliaj lingvoj. Por mi tiu normaleco estas la plej grava; mi ne laŭdas Esperanton, ke ĝi estas bonega, pli bona ol la aliaj – ne, por mi ĝi estas ĝuste tiel bona kiel aliaj.

LA BLINDA BIRDO.
Budapest, 1983,
p. 21-23. Roman-
fragmento.

István Nemere.
Mi produktas
literaturajn zebrojn.
MONATO, 1997, n-ro
5, p. 28. Fragmentoj.

Hungario¹⁶ donis al Esperanto-lando elstarajn verkistojn. Inter ili estis Julio Baghy¹⁹, kiun oni nomis homa homo. Enpensiĝu en unu eldiron de Baghy: "Esti esperantisto signifas ne nuran lingvoscion. Ĉi estas destino. Misio. Sapiro al pli bona mondo. Vera esperantisto ne fariĝas, sed naskiĝas, kaj li estas esperantisto jam antaŭ ol li lernas la lingvon". Ĉu vi ne sentis ion similan?

Julio Baghy¹⁹

ĈE FENESTRO DE VAGONARO

Vilaĝeto ĉe rivero,
verda monto, flora bord',
sonoril-son' de l' vespero,
benko ĉe la doma pord',
ligas min al vi memoro:
gaja ludo de infan',
la sekret' de juna koro,
kiso de l' unua am'...
Vilaĝeto ĉe rivero,
vin revidi vanas rev',
tenas min en mallibero
urba vivo, zorgoj, dev'.

Julio Baghy.
AŬTUNA FOLIARO.
Oosaka, 1970, p.19.

En la sekva merkredo en nia klubo gastos geedza paro de esperantistoj el Albanio. Laboros du diskut-rondoj: de radio-amatoroj, kiuj uzas Esperanton por siaj ligoj en etero; kaj de personoj, kiuj interesiĝas pri ekologiaj problemoj de nia regiono. Krome, okazos konkurso de bela legado.

Mi deziras aldoni, ke en la sekva kunveno mi prezentos mian kolekton de Esperantaj filatelaĵoj. Onidire, la unua Esperanta poŝtmarko aperis en Bavario. Sed mi ne renkontis ĝian bildon aŭ priskribon. Jen kelkaj frazoj el la bonega Katalogo de Esperantaj Poŝtmarkoj: "En 1925 Sovet-Unio emisiis la unuan serion de Esperantaj poŝtmarkoj. Sekve la Esperanta filatelo fariĝis nova temo de la tutmonda filatelo. La lastajn jarojn Esperantaj poŝtmarkoj ne nur ofte vidiĝis en filatelaj ekspozicioj, sed ankaŭ estis plurfoje premiitaj".

Mi atentigas vin, ke Anatolo Lunaĉarskij²⁰ kaj Maksimo Gorĵkij²¹ estis ne nur konvinkitaj subtenantoj de Esperanto, sed ankaŭ kolektis poŝtmarkojn.

KOMENTARO

1. John **Leslie** /Ĝon Lézi/ (1900-1981). Oficisto de Brita Esperantista Asocio. Kaŝnomo: Verdiro.
2. Svedio – lando en la Norda Eŭropo kun la ĉefurbo Stokholmo.
3. Danlando – lando en Eŭropo ĉe la Norda kaj Balta Maroj kun la ĉefurbo Kopenhago.
4. Kolombio – lando en la nord-okcidento de Sud-Ameriko kun la ĉefurbo Bogoto.
5. Cleveland /Klivelnd/ – la plej granda urbo de la ŝtato Ohio. Esperanta formo: Klevlando.
6. Jamestown /Ĝejmstaŭn/.
7. Plymouth /Plimut/.
8. Mayflower /Mėjflaŭer/
9. Manhattan /Menhét/n/.
10. George **Washington** /Ĝorĝ Ŭóŝington/.
11. Yorktown /Jórktajn/.
12. Abraham **Lincoln** /Éjbrehem Linken/.
13. Ksenofobio – malsaneca malamo al alilandanoj aŭ samlandaj alietnanoj.
14. Vidu la tekston *Pri Interreto per simplaj vortoj* (leciono 26).
15. István **Nemere** /Iŝtván Némere/. (1944). Esperantistiĝis en 1982. Hungaro. Profesia verkisto en la hungara lingvo kaj Esperanto. Aŭtoro de multaj popularaj romanoj, romanetoj kaj rakontoj, interalie: *LA FERMITA URBO, SUR KAMPO GRANITA, FEBRO, LA MONTO, LA ALTA AKVO, SERĈU MIAN SONGON, DUM VI ESTIS KUN NI, VIVI ESTAS DANGERE, VI POVAS MORTI NUR DUFOJE, LA NAĜA KANALO, PIGRE PASAS LA NOKTO, AMPAROLO, SERĈU, KAJ VI TROVOS!*, *KRIAS LA SILENTO*.
16. Hungario – lando en la Centra Eŭropo kun la ĉefurbo Budapeŝto (vidu la tekston *Hungario bonvenigas vin!* en la leciono 6).
17. Imagita lando.
18. Johann Gottlieb **Fichte** /Jóhan Gótljib Fíhte/ (1762-1814) – germana filozofo.

19. Julio **Baghy** /Bogi/ (1891-1967). Esperantistiĝis en 1911. Hungaro. Aktoro, pedagogo. Elstara movadano kaj Esperanto-instruisto. lama vic-prezidanto de la Akademio de Esperanto (pri la Akademio de Esperanto vidu la komenton 11 en la leciono 17). Unu el la plej famaj Esperanto-verkistoj. Kelkaj liaj libroj: *PRETER LA VIVO, VIKTIMOJ, SUR SANGA TERO, HURA!, PRINTEMPO EN LA AŬTUNO, SONGE SUB POMARBO, KOLOROJ, AŬTUNA FOLIARO, EN MASKOBALO, PILGRIMO*. “Baghy, karese nomata Paĉjo, esprimis sentojn, kiuj dekomence estis karaj al la esperantistoj... Li evitis ligi sin al konataj politikaj-ideologiaj pozicioj kaj tiamaniere helpis al la meza nepolitika esperantisto identigi sin kun lia idealo de homa frateco” (Ulrich Lins).
20. Anatolo (Anatolij Vasiljeviĉ) **Lunaĉarskij** (1875-1933) – sovetia ŝtata aganto, popola komisaro (ministro) pri klerigo, verkisto, literatura kritikisto, akademiano. En sia salutletero al la internacia kongreso de laboristaj esperantistoj en Leningrado (1926) li skribis: “Faktoj estas aĵoj obstinaj kaj la faktoj pledas por Esperanto. Tiu ĉi movado disvastiĝas kun nevenkebla potenco kaj fariĝas unu el la plej seriozaj fenomenoj de la moderna socia vivo”.
21. Maksimo (Aleksėj Maksimoviĉ) **Gorkij** (1868-1936) – mondfama rusa kaj sovetia verkisto kaj socia aganto. Li plurfoje esprimis sin pri Esperanto, ekzemple: “La konservativa penso obstine asertas, ke Esperanto estas utopio. La viva, evoluenta realeco iom post iom, sed ĉiam pli energie refutas la opinion de la konservativuloj.” Pluraj liaj grandaj verkoj aperis en Esperanta traduko.

LINGVA PRAKTIKO

Ferioj

1. Klare montru la temon de la teksto per unu frazo.
2. Kion signifas la esprimo *indigenaj gesamideanoj*?
3. Rakontu pri via vera aŭ imaga vojaĝo al iu lando (eble, tre malproksima) kun helpo de Esperanto.

Galope tra la historio de Usono

4. Kiujn eventojn en la historio de Usono vi taksas precipe interesaj aŭ gravaj?

5. Kiujn lokojn en Usono vi ŝatus vidi?
6. Priskribu interesan vidindaĵon de via lando. Sendu vian rakonton al alilandaj konatoj kun mencio, ke vi verkis ĝin, perfektigante viajn konojn per *VOJAĜO EN ESPERANTO-LANDO*.

La blinda birdo

7. Donu titolon al la roman-fragmento.
8. Trovu la leksikon (vortojn, vortkunojn, esprimojn), kiu atestas pri malkontento kaj kolero de Sven.

9. En kiu lingvo, laŭ via opinio, Sven parolis kun la doganistoj? Kiel ĝenerale oni solvas lingvan problemon en tiaj situacioj?
10. Prezentu la unuan parton de la teksto, kiel ĝin rakontus la pasportkontrolo ofciro, kaj la duan parton – kiel ĝin rakontus la doganisto.
11. Rakontu, kiel vi (kaj via grupo) trapasis pasportan kaj doganan kontrolojn dum via vera aŭ imaga vojaĝo eksterlanden.
12. Prezentu, kiel vi kondukus, se vi estus doganisto:
  - a) indifera pri siaj devoj;
  - b) tro fervore plenumanta siajn devojn.

Ĉe fenestro de vagonaro

13. Diru, pri kio el siaj infaneco kaj juneco rememoras la aŭtoro.
  14. Kial la aŭtoro ne revenas al la sopirata vilaĝeto?
  15. Ĉu vi preferas urban aŭ vilaĝan vivon? Kial?
- ***
16. Klarigu en Esperanto, kion signifas la sekvaj vortoj (ekzemple: *oficialulo* – oficiala persono; *modernulo* – homo, kiu emas alpreni ĉion plej modernan; *fervorulo* – homo, kiu fervoras pri io): *Teoriulo, potenculo, spegulo, neologismulo, babilulo, okulo, fuŝulo, kulpulo, postulo, posteulo, gratulo, maldekstrulo, ĉiamulo, ruĝulo, formulo, fakulo, funkciulo, ventregulo, spitulo, provokulo, kalkulo, betulo*.

17. Al la frazpecoj el la unua grupo trovu daŭrigon en la dua grupo:

<i>Kiu bone sidas,</i>	<i>tiu ŝanĝiĝas.</i>
<i>Kiu demandas,</i>	<i>tiu pravas.</i>
<i>Kiu edziĝas,</i>	<i>tiu lokon ne ŝanĝu.</i>
<i>Kiu tro rapide saltas,</i>	<i>tiu ne eraras.</i>
<i>Kiu jam havas,</i>	<i>tiu baldaŭ haltas.</i>
18. Elpensu vortkunojn aŭ frazojn kun jenaj paronimoj (vortoj similsamaj, sed signife malsamaj): *Honesta* – *honora*, *komizo* – *komisaro*, *babili* – *balbuti*, *norma* – *normala*, *trinki* – *drinki*.

19. Anstataŭ la vortoj en la krampoj metu aliajn vortojn por ricevi novajn frazojn: En la kunesto de (*esperantistoj*) mi forĝis, ke mi estas (*fremdulo*).
20. Laŭ la modelo: *...i...e* (ekzemple, ferii julie, vivi eksterlande, kanti kungitare, rigardi explore, respondi geste, fari fuŝe, sidi surseĝe, kalkuli enmense) elpensu aron da vortkunoj.
21. Elpensu kelkajn frazojn laŭ la modelo: *La ...o ne nur ...is, sed ankaŭ ...is ...ajn ...ojn* (ekzemple: La doganisto ne nur rigardis, sed ankaŭ renversis liajn aĵojn).
22. Temo por diskuto aŭ rakonto: *Ne doloras frapo sur fremda kapo*.
23. **Kvizo pri Esperantaj temoj:**

- a) Kiam la esperantistoj povas paroli pri la utileco de Esperanto precipe konvinke kaj kial?
- b) Kiel nomiĝas la usona landa Esperanto-organizaĵo?
- c) Kiel nomiĝas la famaj Esperanto-kursoj en Usono?
- ĉ) Nomu la nuntempan hungaran verkiston, kiu aperigis multe da popularaj romanoj en Esperanto.
- d) En kiu jaro esperantistiĝis Julio Baghy? Kiun profesion li havis?
- e) En kiu jaro Sovet-Unio emisiis la unuan serion de Esperantaj poŝtmarkoj?
- f) En kiu jaro kaj okaze de kiu evento Anatolo Lunaĉarskij eldiris sian opinion pri Esperanto?
- g) Kiu fama rusa kaj sovetia verkisto plurfoje esprimis sin favore pri Esperanto?

